

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – СВИЩОВ

С.А. „Д.А.Ценов” - Свищов
№ 93.00-5/17.02.2025

**Рецензия, написана от член на научно жури,
за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
в СА „Д. А. Ценов” – Свищов**

Рецензент: доц. д-р Пламен Иванов Петков

Автор на дисертационния труд: Цветозария Димитрова Гатева

Тема на дисертационния труд: „Усъвършенстване на организационната структура на НСИ – проблеми и перспективи“

Основание за написване на рецензията: Заповед №1320/17.12.2024 г. на Ректора на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р България, Правилника за приложение на ЗРАС в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов и решение от първото заседание на научното жури, проведено на 14.01.2024 г.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд на тема “Усъвършенстване на организационната структура на НСИ – проблеми и перспективи“ с автор **Цветозария Димитрова Гатева** е в обем от 233 страници, от които 195 страници чист текст, 7 страници библиографска справка и 24 страници с приложения, в които са представени архивни документи, свързани с историческото развитие и функционирането на Националния статистически институт и първични данни, използвани при емпиричния анализ. В структурно отношение дисертацията се състои от съдържание, въведение, три глави, заключение, списък с използваната литература и приложения. В библиографската справка са включени общо 135 литературни източници. На кирилица са 111 произведения, а 24 произведения са на английски език. Демонстрирано е коректно използване на чужди мнения и коментари. В основния текст са включени 42 таблици, 26 фигури и декларация за оригиналност и достоверност на съдържанието на дисертационния труд.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

1. Актуалност на изследването и формулирани обект, предмет, цел и задачи

Актуалността на изследваната проблематика е безспорна и е свързана с необходимостта от комплексно изучаване на състоянието и развитието на организационната структура на НСИ. В разработката се акцентира върху важноста на протичащите през последните години изменения в статистическата институция и привеждането ѝ в съответствие със съвременните стандарти за улесняване достъпа до

статистически данни чрез въвеждане достиженията на информационните и комуникационни технологии, намаляване натовареността на респондентите, повишаване качеството на статистическите данни и удовлетвореността на потребителите.

Обект на изследване е организационната структура на НСИ, включваща промените в подчинеността на институцията, съставните елементи и взаимодействието между централното управление и териториалните структури на НСИ, а **предмет** – анализ на измененията в организационната структура и оценка на ресурсното осигуряване на НСИ с помощта на ключови за дейността показатели. Дефинираните обект и предмет на дисертационния труд пряко кореспондират с основната му цел, а именно да се оценят промените в организационната структура на НСИ и да бъде извършен анализ на закономерностите и структурните изменения в ресурсното осигуряване по образование и възраст на персонала. За конкретизиране на целта са поставени пет **изследователски задачи** с теоретико-методологичен, организационно-управленски и практико-приложен характер. С теоретико-методологична насоченост са задачите, свързани с изясняване на елементите на организационната структура на управление, ретроспективен преглед на създаването и функционирането на държавния статистически орган на България и характеризиране на мястото и ролята на НСИ в националната и европейската статистическа система. Организационно-управленската задача е свързана с изясняване на същността на организационната структура на НСИ и проследяване на настъпилите изменения през периода от 2003 г. до 2024 г. Практико-приложните задачи се свързват с моделиране на тенденциите в изменението на персонала на НСИ по основни демографски признаци и с изследване на настъпилите структурни изменения и различия. Съгласно **изследователската теза**, производството на висококачествена, надеждна и достоверна статистическа информация от НСИ се постига на базата на адекватна на времето и адаптирана към промените организационна структура, при съчетаване на традиционните способности за производството на статистическа информация със съвременните такива като Big data, смарт статистика и други.

В **първа глава** се разглежда същността на организационната структура и са представени структуроопределящите фактори. Извършен е преглед на научната литература по въпроса. Представени са основни характеристики на организационната структура - йерархичността, функционалност, синхронизация и взаимоотношения между отделните елементи. Акцентът е поставен върху водещата роля на НСИ в Националната статистическа система на България в контекста на националните и европейските стратегическите цели, приоритети, мисия, стандарти и системи за управление. **Втора глава** е с организационно-управленски характер. Анализират се визията и краткосрочните приоритети за развитие на Националната статистическа система до 2024 г. Проследяват се в хронологичен аспект измененията в организационната структура на НСИ през периода 2004-2023 г. както на национално, така и на регионално ниво. Представени са действащите системи от показатели за оценка на ресурсното осигуряване на дейността на НСИ. **Трета глава** е с методологичен и практико-приложен характер. В нея се описват подходящите статистически методи, които могат да се прилагат при изследване и установяване на закономерностите в развитието на изследваните показатели за ресурсната осигуреност на НСИ и за анализ на настъпилите структурни изменения и различия. Изследва се

динамиката на показателите, с които се измерва ресурсната осигуреност като се използват различни методи за диагностика на тенденцията и различни регресионни функции за нейното моделиране. Проследяват се настъпилите структурни изменения на заетите в НСИ лица по отношение на тяхното образование и възраст. В крайна сметка е изпълнена основната цел на дисертационния труд – извършен е анализ и са оценени промените в организационната структура на НСИ и на ресурсното осигуряване на дейността с персонал като са установени закономерностите в развитието и са анализирани структурните изменения в персонала по образование и възраст и е доказана изследователската теза.

2. Обем на разработката, степен на разработеност на изследваната проблематика, изразяване на собствено мнение и използван илюстративен материал

Разработката е с достатъчен обем, притежава ясна структура и следва логиката на едно комплексно научно изследване. Налице е баланс в обема на отделните глави. Изложението е представено в логическа последователност, с помощта на която са развити изследователските идеи, доказани са авторските хипотези и са постигнати съответните приноси. Проучени са значителен брой български и чуждестранни литературни източници, които са систематизирани по подходящ начин от автора, което показва както задълбочено познаване на съвременните научни разработки, така и представяне на собствено виждане към изследваната проблематика. Същите са използвани и цитирани добросъвестно и коректно и в техническо отношение отговарят на общоприетите изисквания. Използваните схеми, таблици, графични изображения и приложения с архивни документи са съставени според правилата в статистическата теория. Техният брой е достатъчен и онагледяват по адекватен начин изнесените в изложението текстове, изводи и интерпретации на получените резултати.

3. Стил и коректност на използвания инструментариум

Дисертационният труд се характеризира със сериозна задълбоченост на обхвата на изследването, която се наблюдава както в теоретичен, така и в методологичен, организационен и практико-приложен аспект. Положени са значителни усилия при изследване на проблеми и перспективите пред организационната структура на НСИ като са разкрити особеностите и специфичните черти на обекта и предмета на изследване. Установени са основните проблеми, свързани с ефективното функциониране на НСИ и ролята му като основен орган на статистиката в България. В стилово отношение информацията е поднесена коректно, в необходимата дълбочина и отговаря на завършено научно произведение. За проверка на дефинираните изследователска теза, цел и задачи е използван комбиниран подход, при който се разчита на официална статистическа информация. Всичко това позволява на дисертанта да изпълни коректно заложените цел и конкретните изследователски задачи. Използваният инструментариум е подходящ и осигурява възможност за моделиране на трайната тенденция и за анализ на настъпилите структурни изменения в изследваните показатели за ресурсната осигуреност на НСИ. Избрани са класически методи за моделиране на развитието, които са подходящи за анализ на къси динамични редове. Интерпретацията на емпиричните резултати е коректна като преди това е извършена и диагностична проверка за тяхното валидиране.

4. Автореферат, публикации по темата и спазване правилата на научната етика

Авторефератът е в обем от 44 страници и отразява точно дисертационния труд като дава пълна представа за проведеното научно изследване. Написан е в стегнат и издържан стил, с което се демонстрират уменията на докторанта за представянето на основните етапи и резултати от изследването в синтезиран, балансиран и компактен вид. Към дисертационния труд са приложени пет самостоятелни публикации - две статии от участия в ежегодно организираните Научни докторантски сесии в СА „Д.А. Ценов“ и три доклада в национални и международни научни конференции. Публикациите са пряко свързани с темата, обекта, предмета и основната теза на дисертационния труд като отразяват в значителна степен основните идеи, представени в него. С тях се преизпълняват минималните наукометрични изисквания за дисертационен труд в научна област 3 „Социални, стопански и правни науки“. Не са отчетени нарушения на обичайните правила на научната етика. Всички литературни източници са цитирани коректно в изложението и са включени в библиографската справка.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни приноси, които надграждат теоретичните и емпиричните изследвания в областта на организацията и функционирането на Националния статистически институт като основен орган на статистиката в Националната статистическа система. Същите са коректно дефинирани от докторанта в автореферата и съответстват на постигнатите резултати. Техният брой е сведен до пет. Първият е от общ характер и се отнася до обосновката, че организационната структурата на управление има определящо значение за адекватното функциониране на всяка организация. Три от приносите имат теоретико-методологичен характер и се свързват с периодизацията на основните етапи, през които преминава утвърждаването на националната статистика, с извършения хронологичен анализ на организационната структура на НСИ и с извеждането на препоръката, че усъвършенстването на организационната структура на НСИ трябва да се реализира чрез насърчаване на служителите към внедряване на иновации и изпълнение на добри практики, както и чрез стимулиране на инициативността с помощта на конкретни мерки за професионална реализация в системата на НСИ. Последният принос е с практико-приложен характер и се отнася до получените резултати от емпиричното изследване, при което са установени обективните закономерности и тенденциите в динамиката на показателите за кадровото осигуряване на дейността на НСИ и е оценена интензивността на измененията в образователната и възрастовата структура на служителите в НСИ.

Резултатите от научното изследване притежават потенциал, който може да се използва при вземане на ефективни управленски решения, свързани с организацията и функционирането на националната статистика. Изложението показва, че докторантът притежава необходимите знания и умения за използване на подходящи изследователски подходи при изучаването на проблемите и предизвикателствата при производството на официална статистика в България.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

Бележки и въпроси към докторанта нямам, но си позволявам да отправя няколко препоръки, които биха били полезни за научната работа в бъдеще.

1. Добре би било след всяка глава на такова комплексно изследване да се формулират частни изводи, които да се обобщят в заключителната част на разработката. По този начин се повишава качеството на разработката, при което по-добре изпъкват нейните достойнства.

2. В началото е включен списък с използваните фигури и таблици, но изхождайки от специфичната терминология в разработката би било добре да се включи списък с основни понятия, използваната специфична терминология или такъв с използваните абривиатури и съкращения например.

3. При изготвянето на библиографската справка е общоприето първо да се представят произведенията на кирилица, а после тези на латиница.

V. Обобщено заключение и становище.

Отчитайки завършения характер на представената разработка, вземайки предвид нейните достойнства и положителните страни, считам, че докторантът притежава теоретични знания и умения за практическо прилагане на подходящ статистико-иконометричен инструментариум и е демонстрирал в необходимата степен способности за аргументирано отстояване на собствени виждания и за извършване на критичен анализ на теорията и практиката. Това ми дава основание за **положителна оценка** на дисертационния труд и предлагам на членовете на Научното жури да **присъдят** образователната и научна степен „доктор“ в Професионално направление 3.8. „Икономика“, Научна специалност „Статистика и демография“ на **Цветозария Димитрова Гатева**.

Дата: 17.02.2025 г.
Гр. Свищов

Рецензент: .....
(доц. д-р П. Петков)